

RTU studiju kurss "Profesionālā valoda un runas kultūra"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA1571
Nosaukums	Profesionālā valoda un runas kultūra
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Inta Kulberga - Doktors, Asociētais profesors
Mācībspēks	Kaspars Vārpiņš - Docents Sandra Okuņeva - Pasniedzējs Linda Lauze - Doktors, Profesors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 4.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kurss sniedz zināšanas par runas uzbūvi, runu veidiem un pilnveido prasmes publiskajā runā, akcentējot verbālās un neverbālās komunikācijas nozīmi, izkopjot runas tehniku runātajā tekstā, kā arī attīsta prasmes sociālā darba praksei nepieciešamajos lietišķās komunikācijas jautājumos: prezentāciju veidošanā un vadīšanā, lietišķajā etiķetē un sabiedriskajās attiecībā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir sniegt nepieciešamās zināšanas un prasmes saziņai un sadarbībai ar kolēģiem, citu profesiju pārstāvjiem, klientiem, viņu tuviniekiem un plašāku sabiedrību, pilnveidot komunikatīvo un lingvistisko kompetenci latviešu valodas lietošanā. Studiju kursa uzdevumi: - iepazīstināt ar teorētisko literatūru, vārdnīcām, pilnveidojot prasmi veidot savus un analizēt dažāda stila publicētos tekstus un dažādas publisko runu situācijas, analizējot to pareizību un piemērotību mērķauditorijai; - pilnveidot komunikācijas prasmes publiskās runas situācijās; - sniegt nepieciešamās zināšanas un prasmes veiksmīgas prezentācijas sagatavošanai un vadīšanai; - iemācīt lietišķās etiķetes pamatprincipus; - attīstīt zināšanas sabiedrisko attiecību pamatos un iepazīt sabiedrisko attiecību pielietojumu sociālajā darbā.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	1. Teorijas materiāla apguve par tādiem jautājumiem, kā ķermēņa valoda, intonācijas nozīme komunikācijā, runas uzbūve, runu veidi, uzstāšanās un praktisku uzdevumu izpilde, t.sk., teksta fragmenta izteiksmīgs lasījums, publiskas runas sagatavošana atbilstoši teorētiskajiem ieteikumiem, runu tekstu analīze, publiska uzstāšanās. 2. Teorētiskās literatūras studijas par norādītajām lietišķās etiķetes tēmām un izpratne par dažādiem lietišķās etiķetes jautājumiem, prasme izveidot un novadīt efektīvu prezentāciju un aktīvi iesaistīties diskusijās. 3. Empīriskais pētījums par sabiedriskajām attiecībām sociālā darba praksē veicot empīrisku pētījumu par sabiedriskajām attiecībām sociālā darba praksē, t.sk. veidojot izpratni par sabiedrisko attiecību īstenošanu sociālajā darbā, attīstot prasmi veidot un vadīt efektīvu prezentāciju.

Literatūra	Obligātā / Obligatory: 1.Aristotelis. (2023). Runas māksla – retorika (2. izd., lab. un papild.). Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 2.Mape.gov.lv. (2023). Publiskā uzstāšanās [Mācību kursa programma]. Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija. Pieejams: https://mape.gov.lv/api/files/AEEE5890-F930-4F76-AF84-CAAE1492FC42/download 3.Latvijas Universitāte. (2024). Valoda 2024: Valoda dažādu kultūru kontekstā [Zinātnisko rakstu krājums]. Daugavpils Universitāte. Pieejams: https://du.lv/wp-content/uploads/2025/06/Valoda_2024_Final.pdf 4.Strubergera, S. (2022). Are Russian and Latvian speakers in the same boat? Sociology, 11(5), 216. https://doi.org/10.3390/socsci11050216 5.Karapetjana, I., & Roziņa, G. (2023). Latvian-English code-switching on social media. Baltic Journal of English Language, Literature and Culture, 13(1), 42–59. https://doi.org/10.22364/BJELLC.13.2023.04 6.Kazaka, O. (2019). Pirmā PR grāmata. Rīga: Trendsetter Publishing. Papildu / Additional: 1.Baltiņš, M., Druviete, I. Ceļavējš cilvēku ciltij: Valoda sabiedrībā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2017. 2.Bredberijs, E. Izcilas prezentācijas prasmes : ko teikt un kā izturēties prezentācijā, lai panāktu vēlamo rezultātu. Rīga : Zvaigzne ABC, 2008. 3.Apmācību kurs “Starpkultūru komunikācija” rokasgrāmata. Pieejas veids: http://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/02/07/rokasgramata_starp_kulturu_komunikacija.pdf (skatīts 12.02.2021.) 4.Keigels, T. Dž. Uzstāšanās māksla: droši paņēmieni, kā pārliecināt auditoriju un patikt klausītājiem. Rīga: Atēna, 2008. 5.Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca. Rīga : Avots, 1995. 6.Skujīņa, V. Latviešu valoda lietišķajos rakstos. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999. 7.Apsalons E. Komunikācijas kompetence. Kā saprasties un veidot attiecības. Rīga : Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 303 lpp. 8.Katlips, S.M., Seters, A.H., Brūms, G.M. Sabiedriskās attiecības. Rīga : Avots, 2002. - 763 lpp. 9.Ķestere, I. Lietišķā etiķete : Eiropas pieredze. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010, 272 lpp. 10.Odiņa, A. Lietišķās un oficiālās uzvedības grāmata. Rīga : Zelta grauds, 2011, 271 lpp. Citi informācijas avoti / Other sources of information: Raksti žurnālos: •„Latviešu valodas kultūras jautājumi”, •„Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi”, •„Vārds un tā pētiņas aspekti”. Interneta resursi / Internet resources: •https://products.office.com/en/powerpoint •https://www.pechakucha.com/ •https://prezi.com/ •https://www.slideshare.net/ •www.ted.com •http://valodasrokasgramata.lv/
Nepieciešamās priekšzināšanas	Ievads studijās, profesionālā ētika, multikulturālisms sociālā darba praksē.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Ievads. Mūsdienu publiskās runas pamatprincipi	4	8	2	8
1. Neverbālā komunikācija • Ķermeņa valoda (acu kontakts, mīmika, žesti, stāja, distances). Gadījuma pētījuma analīze. • Intonācijas nozīme komunikācijā (loģiskais akcents, pauze, intonatīvais temps, intonatīvais tembrs, intonatīvais spēks, intonatīvais pārgarums, teikuma melodija). Praktiskais darbs: 1. patstāvīgā darba izstrāde	4	8	2	12
2. Runas uzbūve un runu veidi • Runas atsevišķo daļu saturs, funkcijas, iespējamie varianti un savstarpējā saikne runas mērķa sasniegšanā. Runas sākums. Galvenā daļa (izklāsts un argumentācija). Runas nobeigums. • Runu klasifikācija. Informatīvā runa, tās galvenās iezīmes. Svinību jeb iedvesmojošās runas raksturojums. • Argumentācijas jeb pārliecināšanas runas īpatnības.	6	10	2	12
3. Valodas kultūra un lietojums • Latviešu literārā valoda, tās funkcijas sabiedrībā. Profesionālās valodas normas, to ievērošana profesionālās darbības īstenošanā un publikāciju izstrādes procesā. Atkāpes no literārās valodas normām, kas rodas valodu kontaktos. • Lietvārds valodas kultūras aspektā: lietvārda deklinācijas. Personvārdu locīšana, iespējamās neskaidrības. Kopdzimtes uzvārdi. Piekļāības forma ar vārdiem kungs, kundze. Dzimtes kategorija profesiju un amatu nosaukumos. Deminutīvu darināšana. • Īpašības vārds, skaitļa vārds, vietniekvārds valodas kultūras aspektā: īpašības vārdu noteiktās un nenoteiktās galotnes lietojums. Nozīmē tuvas īpašības vārdu izskaņas. Gadskaitļi. Atbilstošu vietniekvārdu izvēle. • Darbības vārds un palīgvārdi valodas kultūras aspektā: daudzskaitļa 2. personas forma īstenības izteiksmes vienkāršajā tagadnē un pavēles izteiksmē, to nozīmes salīdzinājums. Iespējamās neprecizitātes atgriezenisko darbības vārdu lietojumā. Prievārdi u.c. palīgvārdi.	4	8	2	12
4. Interpunkcijas jautājumi un stilistika • Atsevišķi savrupināšanas gadījumi. Saīsinājumu pieraksts. Defises un domuzīmes šķīrums datorrakstā. • Leksikostilistikas jautājumi: valodas funkcionālie stili, to realizācija rakstītā vai runātā tekstā. Stilistiski neiederīgu vārdu aizstāšana ar piemērotāku valodas izteiksmes līdzekli.	6	10	2	12

5. Prezentāciju veidošana un vadīšana • Uzstāšanās situāciju analīze. Prezentācijas saskaņots izmantojums publiskajā runā. • Uzstāšanās ar patstāvīgi sagatavotu runu un prezentāciju. • Prezentāciju noformēšanas pamatprincipi. • Efektīvas prezentācijas vadīšana. • Neverbālā komunikācija prezentācijas laikā. Praktiskais darbs: 2. patstāvīgā darba izstrāde	4	8	2	12
6. Lietišķā etiķete kā lietišķās komunikācijas pamats • Sasveicināšanās un atvaidīšanās Uzrunas formas • Iepazīšanās un iepazīstināšana • Interneta etiķete • Dāvanas, suvenīri un ziedi lietišķajā saskarsmē • Darba attiecību etiķete • Apģērba etiķete Praktiskais darbs: 2. patstāvīgā darba izstrāde	6	10	4	12
7. Sabiedriskās attiecības sociālā darba praksē • Sabiedrisko attiecību mērķi, uzdevumi un funkcijas • Sabiedrisko attiecību instrumenti un kanāli • Sabiedrisko attiecību kampaņu organizēšana • Informatīvo materiālu veidi un to sagatavošana Praktiskais darbs: 3. patstāvīgā darba izstrāde	6	10	4	12
Kopā:	40	72	20	92

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
ZINĀŠANAS: 1. Zina publiskās runas gatavošanas un uzstāšanās pamatprincipus; 2. Zina lietišķās etiķetes un sabiedrisko attiecību pamatus;	Vērtēšanas metodes: 1. patstāvīgais darbs: Teorijas materiāla apguve par ķermeņa valodu, intonācijas nozīmi komunikācijā, runas uzbūvi, runu veidiem un uzstāšanās, kā arī teksta fragmenta izteiksmīgs lasījums, runu tekstu analīze, publiskas runas sagatavošana un publiska uzstāšanās. Dalība semināros un praktiskajās nodarbībās. Eksāmens. Vērtēšanas kritēriji: Demonstrē izpratni par ķermeņa valodas un intonācijas nozīmi komunikācijas procesā. Raksturo runas uzbūves principus un dažādus runu veidus. Izteiksmīgi un tehniski korekti lasa tekstu, izmantojot atbilstošu artikulāciju, tempu un intonāciju. Sagatavo publisku runu atbilstoši teorijai un izvēlētajam komunikācijas mērķim. Pārliecinoši prezentē saturu, uztur kontaktu ar auditoriju. Lieto korektu valodu un profesionālu terminoloģiju. Demonstrē studiju kursa saturam atbilstošas teorētiskās zināšanas.
PRASMES: 1. Prot veidot un vadīt efektīvas prezentācijas; 2. Prot realizēt iemaņas un prasmes teksta un publiskās runas novērtēšanā; 3. Prot sasniegt mērķi, izvēloties piemērotākos valodas izteiksmes līdzekļus rakstītajā vai runātajā tekstā atbilstoši paredzētajai mērķauditorijai un runas situācijai kopumā.	Vērtēšanas metodes: 2. patstāvīgais darbs: Teorētiskās literatūras studijas par norādītajām lietišķās etiķetes tēmām un izpratne par dažādiem lietišķās etiķetes jautājumiem, prasme izveidot un novadīt efektīvu prezentāciju un aktīvi iesaistīties diskusijās. Dalība semināros un praktiskajās nodarbībās. Eksāmens. Vērtēšanas kritēriji: Demonstrē izpratni par lietišķās etiķetes principiem un to nozīmi profesionālajā vidē, sagatavo un profesionāli veic strukturētu prezentāciju, argumentēti paužot savu viedokli un konstruktīvi iesaistoties diskusijās; ievēro lietišķās komunikācijas un etiķetes prasības. Demonstrē studiju kursa saturam atbilstošas teorētiskās zināšanas.

KOMPETENCE: 1. Spēj izprast kā iegūtās zināšanas pielietot sociālā darba praksē. 2. Spēj īstenot sociālpedagoģisko darbību, sadarbojoties ar kolēģiem un citu profesiju pārstāvjiem, klientiem un viņu tuviniekiem, kā arī spēj vadīt starpprofesionālas komandas darbu.	Vērtēšanas metodes: 3. patstāvīgais darbs: Empīrisks pētījums par sabiedriskajām attiecībām sociālā darba praksē veicot empīrisku pētījumu par sabiedriskajām attiecībām sociālā darba praksē, t.sk. veidojot izpratni par sabiedrisko attiecību īstenošanu sociālajā darbā, attīstot prasmi veidot un vadīt efektīvu prezentāciju. Dalība semināros un praktiskajās nodarbībās. Eksāmens. Vērtēšanas kritēriji: Veic empīrisku pētījumu par sabiedriskajām attiecībām sociālā darba praksē; Analizē un interpretē iegūtos datus, formulējot pamatotus secinājumus par sabiedrisko attiecību nozīmi un īstenošanu sociālajā darbā; Profesionāli sagatavo un prezentē pētījuma rezultātus. Demonstrē studiju kursa saturam atbilstošas teorētiskās zināšanas.
---	---

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
1. patstāvīgais darbs	20
2. patstāvīgais darbs	20
3. patstāvīgais darbs	20
Eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	4.0	20.0	20.0	0.0		*	